

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.8.91](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.8.91)

УДК 338.1

*А. С. Карнаушенко,
к. е. н., старший викладач кафедри економіки та фінансів,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: 0000-0003-1813-2792*

СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*A. Karnaushenko
PhD in Economics, Senior Lecturer of the Department of Economics and Finance,
Kherson State agrarian and economic University*

INSURANCE IN THE SYSTEM OF ECONOMIC SECURITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

У статті визначено значення сільського господарства в Україні та встановлено, що воно займає лідируючу позицію серед інших видів економічної діяльності. Проаналізовано результати діяльності підприємств за 2017-2020 рр. п'яти основних видів економічної діяльності, які мають найбільшу частку у ВВП країни. Встановлено, що аграрні виробники несуть великі втрати посівів через погодні умови, а відповідно знижуються їх прибутки, що негативно впливає на економічну безпеку підприємств. Проведеним дослідженням встановлено, що одним із важливих інструментів в ефективній стратегії управління ризиками є сільськогосподарське страхування. Автором розглянуто законодавче регулювання страхової діяльності, зокрема особливу увагу було приділено позитивним та негативним сторонам нововведеного Закону України №1601-ІХ. В дослідженні було проаналізовано динаміку ринку страхування сільськогосподарської продукції та встановлено, що без державної допомоги ринок сільськогосподарського страхування не зможе дієво працювати. Дослідженням встановлено, що для забезпечення економічної безпеки підприємств, потрібно розробити ефективну стратегію, яка поєднувала б різні механізми та інструменти для її стабілізації та покращення.

The article identifies three main risks faced by agricultural producers: price risk, which is caused by the instability of prices for manufactured products, production risk, which is associated with the risks of production activities and natural risk. The study identifies the importance of agriculture in Ukraine and found that it occupies a leading position among other economic activities. The results of enterprises for 2017-2020 analyzed the five main economic activities that have the largest share in the country's GDP, as a result it was found that the volume of sales of enterprises of these activities has a positive growth rate each year, but the growth rate of costs production also tend to increase and is dominated by the growth rate of sales, which negatively affects the pre-tax financial results and net profit (loss) of enterprises. It is established that agricultural producers incur large losses of crops due to weather conditions, and accordingly their profits are reduced, which negatively affects the economic security of enterprises. The study found that one of the important tools in an effective risk management strategy is agricultural insurance. The author considers the legislative regulation of insurance activities, in particular, special attention was paid to the positive

and negative aspects of the newly introduced Law of Ukraine №1601-IX. The main task of this law is to improve the mechanisms of state aid to agricultural enterprises by insuring agricultural products. The study analyzed the dynamics of the agricultural insurance market and found that the amount of insurance payments is constantly decreasing and the amount of insurance payments is increasing, that is, insurance companies for this type of insurance as agricultural insurance incur losses, as insurance premiums exceed insurance amounts payments. It is established that without state aid the agricultural insurance market will not be able to work effectively. Research has shown that to ensure the economic security of enterprises, it is necessary to develop an effective strategy that would combine different mechanisms and tools to stabilize and improve it.

Ключові слова: страхування; економічна безпека; аграрне підприємство; сільське господарство; лісове господарство; рибне господарство.

Keywords: insurance; economic security; agricultural enterprise; agriculture; forestry; fisheries.

Постановка проблеми. Сільськогосподарське виробництво відноситься до одних з найбільш ризикованих видів господарської діяльності, адже існує чимало зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на економічну безпеку аграрних підприємств. Проте, основними загрозами для сільськогосподарського виробника є ціновий ризик, який викликаний нестабільністю цін на вироблену продукцію, виробничий ризик, який пов'язаний з ризиками виробничої діяльності та природний ризик, який передбачити виробники сільськогосподарської продукції не в змозі, а наслідки від погодних умов можуть бути катастрофічними для економічної безпеки підприємства.

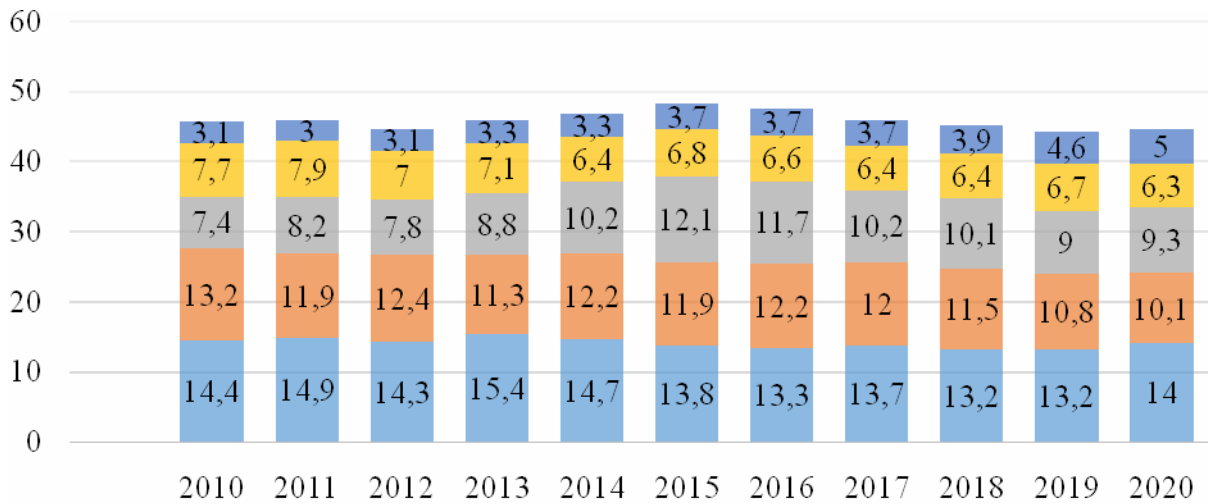
Звісно, виробники сільськогосподарської продукції не можуть уникнути всіх ризиків, які впливають на економічну безпеку підприємства, але вони повинні управляти ними та намагатися мінімізувати негативні наслідки від них. Для ефективного забезпечення економічної безпеки підприємства та управління ризиками виробничої діяльності варто поєднувати різні методи та інструменти для уникнення ризиків виробництва аграрної продукції. На думку автора, сільськогосподарське страхування є одним з ефективних інструментів забезпечення економічної безпеки підприємства, адже аграрні виробники мають можливість стабілізувати та покращити економічну безпеку власного підприємства та знизити негативні наслідки від ризиків господарської діяльності передавши всі або частину ризиків третій стороні за допомогою договору страхування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема дослідження є актуальною, якою в даний час цікавляться багато науковців. Так, дослідженням шляхів покращення економічної безпеки підприємства, суттю, структурою, методами забезпечення та інструментами займалися такі науковці як О.С. Пристемський, Є.С. Подаков [1], Т.В. Романчик [2], Л.Н. Ладико [3], О.О. Сосновська, М.О. Житар [4] та ін. Інноваційною складовою у забезпеченні економічної безпеки підприємства цікавилися наступні вчені: В.О. Бойко [5], Л.О. Птащенко, Л.Б. Бушовська [6] та ін. Особливості забезпечення економічної безпеки аграрних підприємств досліджували В.І. Шумкова [7], К. Устенко [8], К.О. Утенкова [9] та ін. Значний внесок у дослідження щодо страхування сільськогосподарських ризиків та їх вплив на економічну безпеку аграрного підприємства зробили наступні науковці: А.В. Руснак, В.С. Петренко, А.С. Карнауашенко [10], Н. С. Танклевська, В.В. Ярмоленко [11], О.П. Павленко [12], Л.В. Боровік [13], О.Т. Прокопчук [14] та ін.

Дослідивши останні наукові публікації встановлено, що тема забезпечення економічної безпеки аграрних підприємств залишається актуальною та потребує подальшого вивчення в галузі страхового захисту.

Ціль статті (постановка завдання). Метою дослідження є обґрунтування необхідності застосування страхування як ефективного інструменту забезпечення економічної безпеки аграрних підприємств.

Вклад основного матеріалу дослідження. Україна традиційно входить до десятки найрозвинених країн Європи в галузі сільського господарства. Валовий внутрішній продукт України у 2020 р. становив 4191,9 млрд грн з яких 9,3% було сформовано за рахунок сільського, лісового та рибного господарства (рис. 1).

- Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів
- Переробна промисловість
- Сільське, лісове та рибне господарство
- Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність
- Інформація та телекомунікація

Рис. 1. Частка п'яти основних видів діяльності у ВВП країни за період 2010-2020 рр., %
Джерело: згруповано автором на основі [15]

Аграрне виробництво займає лідируючу позицію серед різних видів економічної діяльності суб'єктів господарювання. Загалом у 2019 р. нараховувалося 1941,7 тис. од. суб'єктів господарювання, з них 75,45 тис. од. суб'єктів господарювання, які здійснювали економічну діяльність в сільському, лісовому та рибному господарстві. Середній рівень рентабельності виробництва продукції сільського господарства у 2020 р. становив: зернової продукції – 20,0%, насіння соняшнику – 39,4%, овочів відкритого ґрунту – 8,3%. Загалом рівень рентабельності операційної діяльності аграрних підприємств у 2020 р. становив 18,4%. Для визначення економічної безпеки аграрних підприємств проаналізуємо фінансові результати господарської діяльності підприємств п'яти основних видів економічної діяльності з найбільшою часткою ВВП країни (табл. 1).

Таблиця 1.
Результати діяльності підприємств за видами економічної діяльності за 2017-2020 рр.

Роки	Вид діяльності				
	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	Переробна промисловість	Сільське, лісове та рибне господарство	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	Інформація та телекомунікація
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств, млрд. грн.					
2017	3061,7	1781,2	454,4	437,2	139,1
2018	3764,4	2061,2	525,1	502,2	165,3
2019	3958,4	2025,2	556,3	543,0	198,3
2020	...	...	...	...	...
Темп росту 2019 р. до 2017 р., %	129,3	113,7	122,4	124,2	142,6
Темп росту 2019 р. до 2018 р., %	105,2	98,3	105,9	108,1	120,0
Середній абсолютний приріст, млрд. грн	448,4	122,0	51,0	52,9	29,6
Середній темп росту, %	113,7	106,6	110,6	111,4	119,4
Середній темп приросту, %	13,7	6,6	10,6	11,4	19,4
Витрати на виробництво продукції (товарів, послуг) підприємств, млрд. грн					
2017	363,6	1419,7	388,9	344,9	98,5
2018	424,1	1685,0	481,5	410,2	120,8
2019	504,9	1688,6	508,6	438,3	141,7
2020	...	...	...	...	...
Темп росту 2019 р. до 2017 р., %	138,9	118,9	130,8	127,1	143,9
Темп росту 2019 р. до 2018 р., %	119,1	100,2	105,6	106,9	117,3
Середній абсолютний приріст, млрд. грн	70,7	134,5	59,9	46,7	21,6
Середній темп росту, %	117,8	109,1	114,4	112,7	119,9
Середній темп приросту, %	17,8	9,1	14,4	12,7	19,9
Фінансові результати до оподаткування підприємств, млрд. грн					
2017	39,3	24,3	69,3	-16,5	15,2
2018	86,3	51,1	71,5	-22,7	18,2
2019	129,1	72,6	94,0	14,4	24,8
2020	42,0	-14,6	81,8	27,8	16,7
Темп росту 2020 р. до 2018 р., %	48,7	-28,6	114,4	-122,5	91,8
Темп росту 2020 р. до 2019 р., %	32,5	-20,1	87,0	193,1	67,3
Середній абсолютний приріст, млрд. грн	0,9	-13,0	4,2	14,8	0,5
Середній темп росту, %	102,2	-84,4	105,7	-119,0	103,2
Середній темп приросту, %	2,2	-184,4	5,7	-219,0	3,2
Чистий прибуток (збиток) підприємств, млрд. грн					
2017	25,9	8,1	68,9	-16,8	12,0
2018	68,8	30,9	71,0	-24,3	14,7
2019	108,6	60,1	93,3	8,4	20,6
2020	22,2	-39,8	81,1	18,0	14,3
Темп росту 2020 р. до 2018 р., %	32,3	-128,8	114,2	-74,1	97,3
Темп росту 2020 р. до 2019 р., %	20,4	-66,2	86,9	214,3	69,4
Середній абсолютний приріст, млрд. грн	-1,2	-16,0	4,1	11,6	0,8
Середній темп росту, %	95,0	-170,0	105,6	-102,3	106,0
Середній темп приросту, %	-5,0	-270,0	5,6	-202,3	6,0
Рентабельність операційної діяльності, %					
2017	18,8	4,6	22,4	-1,0	13,8
2018	23,3	3,6	18,3	-1,6	13,1
2019	25,3	3,4	19,2	4,1	15,4
2020	16,3	4,0	18,4	6,8	15,2
Абсолютне відхилення 2020 р. від 2019 р.	-9,0	0,6	-0,8	2,7	-0,2
Абсолютне відхилення 2020 р. від 2017 р.	-2,5	-0,6	-4,0	7,8	1,4
Середній абсолютний приріст, %	-0,8	-0,2	-1,3	2,6	0,5

* - дані відсутні

Джерело: згруповано та розраховано автором на основі [15]

Проаналізувавши результати діяльності підприємств за 2017-2020 рр. п'яти основних видів діяльності, які мають найбільшу частку у ВВП країни встановлено, що обсяг реалізованої продукції підприємств даних

видів діяльності з кожним роком має позитивний темп росту, але темпи росту витрат на виробництво продукції також мають тенденцію до збільшення та переважають темпи росту обсягів реалізованої продукції, що негативно впливає на фінансові результати до оподаткування та чистий прибуток (збиток) підприємств. Середній абсолютний приріст рентабельності операційної діяльності майже у всіх підприємств виділених видів діяльності кожного року зменшується, крім таких видів діяльності як транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, а також інформація та телекомунікація які збільшуються кожного року на 2,6% та 0,5% відповідно. Аналізуючи результати діяльності такого виду діяльності як сільське, лісове та рибне господарство встановлено, що фінансові результати до оподаткування підприємств в 2020 р. знизилися в порівнянні з 2019 р. на 13%, а чистий прибуток зменшився на 14,1%. Рентабельність операційної діяльності сільськогосподарських підприємств також знизилась в порівнянні з минулим роком. Розрахований середній абсолютний приріст вказує на те, що кожного року чистий прибуток підприємств сільського, лісового та рибного господарств збільшувався в середньому на 4,1 млрд. грн, але це не вплинуло на збільшення рентабельності операційної діяльності підприємств даного виду діяльності.

За даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України в 2020-2021 урожайному році 32% посівів озимини було втрачено українськими аграріями, аналізуючи регіональну структуру втрат посівів встановлено, що найбільші втрати посівів відбулися в Одеській, Херсонській та Миколаївській областях [16]. Загалом по Україні в 2020-2021 рр. було втрачено 385,6 тис. га посівів. Найбільше було втрачено посівів в Одеській області - 310,7 тис. га, Миколаївській області - 22,76 тис. га та Запорізькій області - 6,75 тис. га. В зв'язку із втратами посівних площ українські аграрії не до отримали виручки від реалізації таких культур як озимий ріпак - 2,14 млрд. грн, озима пшениця - 0,99 млрд. грн та озимий ячмінь - 0,63 млрд. грн.

Великі втрати посівів сільськогосподарських культур на Півдні України та зниження фінансових результатів господарської діяльності аграрних підприємств вказує на те, що економічній безпеці даних господарств загрожують різні ризики, якими варто професійно управляти та вміти мінімізувати негативні наслідки. Інколи застосування традиційних стратегій управління ризиками та стабілізації економічної безпеки підприємств є недостатньо ефективними для запобігання великих фінансових втрат.

Одним з важливих інструментів в стратегіях управління ризиками є сільськогосподарське страхування, яке знову стає предметом інтересу, особливо для аграрних підприємств, які отримують фінансову допомогу з державного бюджету. Так, для стимулювання аграрного страхування український уряд прийняв ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» №1601-IX від 01.07.21 р., який набрав чинності 24.07.21 р. Основним завданням даного закону є удосконалення механізмів надання державної допомоги аграрним підприємствам шляхом страхування аграрної продукції. Проаналізувавши даний закон варто відзначити його позитивні та негативні сторони (рис. 2).

Рис. 2. Позитивні та негативні сторони Закону України №1601-IX

Джерело: згруповано автором на основі [17]

В першу чергу передбачається, що Закон України №1601-IX буде стимулювати розвиток не тільки страхової сфери, при цьому розширивши страхові продукти для аграрних виробників, а й покращить економічну безпеку сільськогосподарських підприємств. Даний закон скасовує аграрне страхування за

допомогою Аграрного страхового Пула, який виявився не ефективним механізмом страхування сільськогосподарської продукції. Крім того, в Законі чітко визначено механізм отримання державної допомоги для сільськогосподарського підприємства, визначено права та обов'язки суб'єктів аграрного страхування та об'єкти страхування, страхові випадки та ризики. Прийняття даного закону стало необхідним кроком як для сільськогосподарських підприємств, так і для страхових компаній, адже порівнюючи суми страхування сільськогосподарської продукції за останні роки встановлено, що з кожним роком вони знижуються (табл. 2).

Таблиця 2.
Динаміка ринку страхування сільськогосподарської продукції

№ з/п	Період	Сума страхових платежів, тис. грн	Сума страхових виплат, тис. грн	Рівень виплат, %
1.	за 3 місяця 2018 р.	18323,2	120,5	0,66
	за 2018 р.	258512,1	39577,0	15,31
2.	за 3 місяця 2019 р.	24663,8	1736,2	11,09
	за 2019 р.	226288,9	107611,1	47,55
3.	за 3 місяця 2020 р.	33845,8	84656,7	250,7
	за 2020 р.	175153,5	351836,0	200,87
4.	за 3 місяця 2021 р.	9014,0	267,9	2,97
Темп росту 3 міс. 2021р. до аналогічного періоду 2020 р.		34,29	3,52	х
Темп росту 3 міс. 2021р. до аналогічного періоду 2019 р.		36,55	15,43	х
Темп росту 3 міс. 2021р. до аналогічного періоду 2018 р.		49,19	222,32	х
Темп росту 2020 р. до 2019 р.		77,40	326,95	х
Темп росту 2020 р. до 2018 р.		67,75	888,99	х

Джерело: згруповано автором на основі [18]

Проаналізувавши динаміку ринку страхування сільськогосподарської продукції встановлено, що суми страхових платежів постійно зменшуються, а суми страхових виплат збільшуються, то б то страхові компанії по такому виду страхування як страхування сільськогосподарської продукції несуть збитки, так як суми страхових виплат перевищують суми страхових платежів. Дана тенденція жодним чином не спонукає страхові компанії здійснювати діяльність з даного виду страхування.

Не слід забувати про те, що для страхових компаній сільськогосподарське страхування в першу чергу є бізнесом, який повинен приносити прибуток компанії. Перспектива розвитку аграрного страхування як бізнесу, зумовлений збільшенням комерціалізації сільськогосподарського виробництва, міжнародної торгівлі та прямих іноземних інвестицій, а також розробкою нових страхових продуктів. Тому, в разі якщо страхові компанії будуть постійно отримувати збитки по операціям, які пов'язані з аграрним страхуванням, в результаті не буде пропозиції з даного виду страхових послуг.

З вищенаведеного слідує, що без державного регулювання та допомоги ринок сільськогосподарського страхування не зможе ефективно та дієво працювати [20]. Тому, Закон України №1601-ІХ від 01.07.21, який активізує механізми підтримки страхування сільськогосподарської продукції, надасть змогу страховим компаніям та аграрним підприємствам активізувати роботу в напрямку страхування аграрної продукції від різних несприятливих погодних умов. Адже кліматичні зміни, які відбуваються в Україні та світі, а також природні ризики з якими стикаються під час всього виробничого циклу всі сільськогосподарські підприємства, спонукають аграрних виробників до диверсифікації негативних наслідків від ризиків між всіма суб'єктами договору страхування, таким чином забезпечивши економічну безпеку підприємству.

Висновки. Отже, забезпечення стабільної економічної безпеки господарюючого суб'єкта є однією з головних умов подальшої ефективної комерційної діяльності [13], а також покращення конкурентоспроможності [5] та стабільного розвитку кожного сучасного підприємства [19], в т.ч. і сільськогосподарського. Для стабілізації економічної безпеки аграрного підприємства потрібно виконати цілий комплекс заходів, які будуть направлені на запобігання та передбачення можливих ризиків у комерційній діяльності та досягнення найвищого ступеня економічної безпеки для даного підприємства.

Аграрне страхування як одне із багатьох можливих перспективних заходів та ефективних інструментів уникнення ризиків та подолання негативних наслідків від них, повинне виступати доповненням до основної стратегії покращення економічної безпеки підприємства та управління ризиками. Запропоновані страховими компаніями страхові продукти для сільськогосподарських виробників в першу чергу залежать від рентабельності здійснюваної страхової операції та вигоди, яку отримують страхові компанії та аграрне підприємство від неї. Тому дуже важливо для розвитку аграрного страхування, щоб третьою стороною в страхових операціях була держава, адже в деяких положеннях Світової організації торгівлі, членом якої Україна являється з 2008 р., урядам заборонено безпосередньо субсидувати сільськогосподарських виробників, однак дозволено здійснювати підтримку за допомогою страхових та кредитних програм.

Таким чином, страхування є важливим інструментом в розробленні стратегії забезпечення економічної безпеки аграрного підприємства. Впровадження в діяльність господарюючого суб'єкта такої стратегії повинно бути на постійній основі, що включатиме в себе чітке виконання взаємопов'язаних етапів, під час яких поєднуються різні інструменти та механізми для її стабілізації та покращення.

Список літератури.

1. Пристемський О.С., Подаков С.Є. Спеціальний режим оподаткування і страхування як фактор нівелювання загроз фінансової безпеки розвитку сільського господарства. 2018. <http://dspace.ksau.kherson.ua/handle/123456789/1852> (дата звернення: 04.08.2021)
2. Романчик Т.В. Економічна безпека підприємства: функціональні аспекти. Стратегічні імперативи розвитку туризму та економіки в умовах глобалізації. Матеріали Міжн. Наук.-практ. Конференції. С. 372-374. http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/32520/1/Romanchik_Ekonomichna_bezpeka_pidpriemstva_2017.pdf (дата звернення: 04.08.2021)
3. Ладико Л.Н. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства: сутність і структура. *Науковий вісник PUET: Economic Sciences*. 2014. №3 (65). <http://journal.puet.edu.ua/index.php/nven/article/view/1778> (дата звернення: 04.08.2021)
4. Сосновська О.О., Житар М.О. Економічна безпека підприємства: сутність та ознаки забезпечення. *Облік і фінанси*. 2018. № 3 (81). с. 124–132. <http://ir.nusta.edu.ua/handle/doc/3183> (дата звернення: 04.08.2021)
5. Бойко В.О., Бойко Л.О. Сучасні підходи до визначення поняття «конкурентоспроможність аграрних підприємств». *Фінансовий простір*. 2019. № 3(35). С. 23–31. DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.3\(35\).2019.190153](https://doi.org/10.18371/fp.3(35).2019.190153)
6. Бушовська Л.Б. Управління інвестиційною діяльністю як важливий складник економічної безпеки підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. №11. С. 170-176 <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/6122/1/28.pdf> (дата звернення: 04.08.2021)
7. Шумкова В. І. Управління системою економічної безпеки аграрних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 - Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) ; наук. кер. В. М. Жмайлов ; Харків, 2017. 20 с.
8. Устенко К. Механізм економічної безпеки аграрного сектора. http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/35255/2/NFEPSEV_2021_Utenkova_K-Economic_security_mechanism_104-114.pdf (дата звернення: 04.08.2021)
9. Утенкова К. О. Регулювання економічної безпеки підприємств аграрного сектору. *Modern Economics*. 2020. № 20(2020). С. 278-285. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-43](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-43).
10. Руснак А. В., Карнаушенко А. С., Петренко В. С. Страхування ризиків сільськогосподарських підприємств в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 19. С. 5–10. DOI: 10.32702/2306-6814.2018.19.5
11. Танклевська Н. С., Ярмоленко В.В. Методичні підходи до визначення сутності та класифікації страхування. *Agriculturaland Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2017. Vol. 3. No. 4. pp. 147–159.
12. Павленко О.П. Страхування як метод фінансової безпеки аграрних виробників: сучасні тенденції та світовий досвід. *Modern Economics*. 2018. №8. С. 134-141
13. Боровік Л. В. Методологічні аспекти побудови системи економічної безпеки формування інвестиційного потенціалу аграрного підприємства. *Міжнародний науково-практичний журнал "Фінансовий простір"*. 2020. Вип. 3 (39). с. 94 – 100. DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.3\(39\).2020.215166](https://doi.org/10.18371/fp.3(39).2020.215166)
14. Прокопчук О.Т. Специфіка ризиків та управління ними у сільському господарстві. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2019. Вип. 95. Ч. 2. С. 24-42
15. Державна служба статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 04.08.2021)
16. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Агрострахування – 2021. https://apk.cg.gov.ua/web_docs/2141/2020/11/docs/%D0%90%D0%B3%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%202021.pdf (дата звернення: 04.08.2021)
17. Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою : Закон України від 01.07.21, №1601-IX URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t211601> (дата звернення: 04.08.2021)
18. Підсумки страховиків за видами страхування. *Insurance Top*. 2021. №3 (79). С. 26-35. URL: <https://forinsurer.com/files/file00706.pdf> (дата звернення: 04.08.2021)
19. Петренко В.С. Факторний аналіз фінансової стійкості економічної безпеки спільних аграрних підприємств. *Економічний аналіз*. 2017. Т. 27. № 4. с. 255-260.
20. Trusova N., Tanklevska N., Sychak V., Prystemskyi O. and Tereshchenko M. State support of agro-insurance of agricultural risks in the market of goods derivatives of Ukraine. *Industrial Engineering & Management System*, 2020. vol. 19, no. 1, pp. 93–102. <https://doi.org/10.7232/iems.2020.19.1.093>.

References.

1. Prystemskyi, O.S., and Podakov, S.Ye. (2018), “Special regime of taxation and insurance as a factor in leveling the threats to the financial security of agricultural development”, [Online], available at: <http://dspace.ksau.kherson.ua/handle/123456789/1852> (Accessed 4 Aug 2021).
2. Romanchuk, T.V. (2017), “Economic security of the enterprise: functional aspects”, *Materialy Mizhn. Nauk.-prakt. Konferentsii* [Proceedings of the International Scientific and Practical Conference], *Stratehichni imperatyvy rozvytku turyzmu ta ekonomiky v umovakh hlobalizatsii* [Strategic imperatives of tourism and economic development in the context of globalization], pp. 372-374., [Online], available at:

[http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-](http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/32520/1/Romanchyk_Ekonomichna_bezpeka_pidprijemstva_2017.pdf)

[Press/32520/1/Romanchyk_Ekonomichna_bezpeka_pidprijemstva_2017.pdf](http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/32520/1/Romanchyk_Ekonomichna_bezpeka_pidprijemstva_2017.pdf) (Accessed 4 Aug 2021).

3. Ladyko, L.N. (2014), "The mechanism of economic security of the enterprise: essence and structure", *Naukovyi visnyk PUET: Economic Sciences*, vol. 3 (65), [Online], available at: <http://journal.puet.edu.ua/index.php/nven/article/view/1778> (Accessed 4 Aug 2021).

4. Sosnovska, O.O. and Zhytar, M.O. (2018), "Economic security of the enterprise: the essence and signs of security", *Oblik i finansy*, vol. 3 (81), pp. 124–132, [Online], available at: <http://ir.nusta.edu.ua/handle/doc/3183> (Accessed 4 Aug 2021).

5. Boiko, V.O. and Boiko, L.O. (2019), "Modern approaches to defining the concept of "competitiveness of agricultural enterprises"", *Finansovyi prostir*, vol. 3(35), pp. 23–31. DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.3\(35\).2019.190153](https://doi.org/10.18371/fp.3(35).2019.190153)

6. Bushovska, L.B. (2017), "Investment management as an important component of economic security of the enterprise", *Ekonomika i suspilstvo*, vol. 11, pp. 170-176, [Online], available at: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/6122/1/28.pdf> (Accessed 4 Aug 2021).

7. Shumkova, V. I. (2017), "Management of the system of economic security of agricultural enterprises", Ph.D. Thesis, 08.00.04 - Ekonomika ta upravlinnia pidprijemstvamy (za vydamy ekonomichnoi diialnosti), Kharkiv, Ukraine, P. 20.

8. Ustenko, K. "The mechanism of economic security of the agricultural sector", [Online], available at: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/35255/2/NFEPSEV_2021_Utenkova_K-Economic_security_mechanism_104-114.pdf (Accessed 4 Aug 2021).

9. Utenkova, K. O. (2020), "Regulation of economic security of enterprises in the agricultural sector", *Modern Economics*. Vol. 20(2020), pp. 278-285. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-43](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-43).

10. Rusnak, A., Karnaushenko, A. and Petrenko, V. (2018), "Insurance of risks of agricultural enterprises in Ukraine", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 19, pp. 5–10. DOI: 10.32702/2306-6814.2018.19.5

11. Tanklevska, N. S. and Yarmolenko, V.V. (2017), "Methodical approaches to defining the essence and classification of insurance", *Agriculturaland Resource Economics: International Scientific E-Journal*, Vol. 3. No. 4. pp. 147–159.

12. Pavlenko, O.P. (2018), "Insurance as a method of financial security of agricultural producers: current trends and world experience", *Modern Economics*, vol. 8, pp. 134-141

13. Borovik, L. V. (2020), "Methodological aspects of building a system of economic security for the formation of investment potential of an agricultural enterprise", *Mizhnarodnyi naukovo-praktychnyi zhurnal "Finansovyi prostir"*, vol. 3 (39), pp. 94 – 100. DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.3\(39\).2020.215166](https://doi.org/10.18371/fp.3(39).2020.215166)

14. Prokopchuk, O.T. (2019), "Specifics of risks and their management in agriculture", *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho natsionalnoho universytetu sadivnytstva*, vol. 95, part. 2, pp. 24-42.

15. State Statistics Service of Ukraine, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennia: 04.08.2021)

16. Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine. Agricultural insurance – 2021, [Online], available at: https://apk.cg.gov.ua/web_docs/2141/2020/11/docs/%D0%90%D0%B3%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%202021.pdf (Accessed 4 Aug 2021).

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), The Law of Ukraine "On Amendments to Some Laws of Ukraine on Improving the Legal Regulation of Insurance of Agricultural Products with State Support", available at: <https://ips.ligazakon.net/document/t211601> (Accessed 4 Aug 2021).

18. "Results of insurers by type of insurance", *Insurance Top*, Vol. 3(79) 2021, pp. 26-35, [Online], available at: <https://forinsurer.com/files/file00706.pdf> (Accessed 4 Aug 2021).

19. Petrenko, V.S. (2017), "Factor analysis of financial stability of economic security of joint agricultural enterprises", *Ekonomichniy analiz*, vol. 27, issue 4, pp. 255-260.

20. Trusova N., Tanklevska N., Synchak V., Prystemskyi O. and Tereshchenko M. (2020), "State support of agro-insurance of agricultural risks in the market of goods derivatives of Ukraine", *Industrial Engineering & Management System*, vol. 19, no. 1, pp. 93–102. DOI: <https://doi.org/10.7232/iems.2020.19.1.093>.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2021 р.